

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Бердянський державний педагогічний університет

Наукові записки
Бердянського державного
педагогічного університету

Серія: Педагогічні науки

Випуск 2

Бердянськ
2020

УДК 378.001.89(082)
ББК 74.480.46я5
Н 34

ISSN 2412-9208
ICV 2018: 77.58
DOI 10.31494/2412-9208

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Касперський Анатолій Володимирович – д.пед.н., професор (Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова);

Павленко Анатолій Іванович – д.пед.н., професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти).

*Друкується за рішенням вченої ради
Бердянського державного педагогічного університету.
Протокол № 1 від 26.08.2020 р.*

*Рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України
збірник включений до Переліку наукових фахових видань України
(категорія “Б”)*

(наказ МОН України №1412 від 18 грудня 2018 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Ігор Богданов – доктор педагогічних наук, професор, ректор (Бердянськ), головний редактор; **Ольга Гуренко** – доктор педагогічних наук, професор (Бердянськ); **Ольга Грауман** – доктор педагогічних наук, професор (Хільдесхайм, Німеччина); **Лариса Зайцева** – доктор педагогічних наук, професор (Бердянськ); **Людмила Коваль** – доктор педагогічних наук, професор (Бердянськ); **Алла Крамаренко** – доктор педагогічних наук, професор (Бердянськ); **Ільзе Мікельсон** – доктор педагогічних наук, професор (м. Ліепая, Латвійська Республіка); **Вячеслав Осадчий** – доктор педагогічних наук, професор (Мелітополь); **Ігор Раку** – доктор педагогічних наук, професор (Кишинів, Молдова); **Алесандро Фігус** – доктор педагогічних наук, професор (Рим, Італія); **Ольга Попова** – кандидат педагогічних наук, доцент (Бердянськ); **Катерина Осадча** – кандидат педагогічних наук, доцент (Мелітополь).

Н-34 Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Вип.2. – Бердянськ : БДПУ, 2020. – 420 с.

Збірник “Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки” заснований з метою оприлюднення результатів педагогічних досліджень науковців. Публікації репрезентують нові підходи до різних аспектів педагогіки та методики.

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

© Бердянський державний педагогічний університет, 2020
© Автори статей, 2020

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Berdiansk State Pedagogical University**

**Scientific Papers
of Berdiansk State Pedagogical
University**

Series: Pedagogical sciences

Issue 2

**Berdiansk
2020**

UDC 378.001.89(082)
LBC 74.480.46я5
N 34

ISSN 2412-9208
ICV 2018: 77.58
DOI 10.31494/2412-9208

REVIEWERS:

Kaspersky Anatoly – doctor of pedagogical sciences, professor, the head of the chair of technical physics and mathematics of the National M. Dragomanov Pedagogical University;

Pavlenko Anatoly – doctor of pedagogical sciences, professor (Zaporozhye regional institute of postgraduate pedagogical education).

*It is published according to the resolution of the Academic Council
of Berdiansk State Pedagogical University
Record № 1 of 26.08.2020 p.*

**According to the resolution of Attestational board of the Ministry
of education and science of Ukraine this edition was included to
the List of scientific professional editions of Ukraine (category B)**

(Resolution of the Ministry of education and science of Ukraine
№ 1412 of 18 December 2018)

EDITORIAL BOARD:

Ihor Bohdanov – doctor of pedagogical sciences, professor, rector (Berdiansk), editor in chief; **Olha Hurenko** – doctor of pedagogical sciences, professor (Berdiansk); **Oлга Grauman** – doctor of pedagogical sciences, professor (Hildesheim, Germany); **Larysa Zaitseva** – doctor of pedagogical sciences, professor (Berdiansk); **Liudmyla Koval** – doctor of pedagogical sciences, professor (Berdiansk); **Alla Kramarenko** – doctor of pedagogical sciences, professor (Berdiansk); **Ilze Mikelsone** – doctor of pedagogical sciences, professor (Liepaja, Latvia Republic); **Viacheslav Osadchiy** – доктор педагогічних наук, професор (Melitopol); **Ihor Racu** – doctor of pedagogical sciences, professor (Kishinev, Moldova); **Alessandro Figus** – doctor of pedagogical sciences, professor (Rome, Italy); **Olha Popova** – candidate of pedagogical sciences, associate professor (Berdiansk); **Kateryna Osadcha** – candidate of pedagogical sciences, associate professor (Melitopol).

N-34 Scientific papers of Berdiansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. – Issue 1. – Berdiansk : BSPU, 2020. – 420 p.

The collection of scientific papers of Berdyansk state pedagogical university (Series: Pedagogical sciences) contains results of pedagogical reseach of Ukrainian and foreign scientists. Publications represent new approaches to actual problems of teaching, education and methods.

UDC 378.001.89(082)
LBC 74.480.46я5

© Berdiansk State Pedagogical University, 2020
© Authors of the articles, 2020

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Ашиток Надія (Дрогобич). Формування інклюзивного педагогічного процесу з позиції системного підходу.....	11
Васейко Юлія (Луцьк), Ярошук Лілія (Бердянськ). Культурно-освітня діяльність М. О. Корфа у світлі розвитку моніторингу якості освіти.....	21
Вергун Ігор (Кропивницький). Організація лабораторних робіт з фізики у відкритому білінгвально-орієнтованому освітньому середовищі	30
Головченко Глеб (Миколаїв). Розвиток медіакомпетентності на робочому місці у США та Канаді.....	39
Дробін Андрій (Кропивницький). Освітнє середовище «Природничих наук»: теоретичний аспект.....	50
Stawomir Śliwa (Opole, Poland). Prophylactic competences of teachers-tutors.....	60
Козелець Тетяна (Запоріжжя). Роль паперової пластики в сучасному дизайні.....	70
Кравченко Ганна, Лань Дзін (Харків). Організаційна культура в адміністративному управлінні закладами вищої освіти Китаю.....	78
Литвин Андрій (Переяслав). Саморозвиток особистості як наукова проблема сучасності	87
Семенець Сергій (Житомир). Супровідний тригранник математичної компетентності.....	96
Чирва Андрій (Суми). Розбіжності між риторикою і реаліями інтернаціоналізації вищої освіти Канади.....	106
Шкура Ірина (Дніпро), Шулик Юлія (Острог). Зарубіжний досвід упровадження міждисциплінарних освітніх програм та можливості його застосування в Україні.....	114

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Бочков Павел (Київ). Постуральная гимнастика Бориса Баззани в контексте коррекции функции равновесия у дошкольников.....	128
Волік Наталія (Мелітополь). Практичні аспекти діагностики емоційного інтелекту дітей дошкільного віку.....	138
Ефименко Николай (Бердянськ), Литвяков Михаил (Одесса). Антигравитационные свойства водной среды и их использование для гидрокорекции двигательных нарушений у детей.....	149
Єфименко Микола (Бердянськ), Бєсєда Володимир (Київ). Принципи корекції порушень постави в дітей раннього віку із затримкою психомоторного розвитку.....	159
Іванчук Сабіна (Слов'янськ, Донецька обл.). Проблема виховання екологічно доцільної поведінки в чинних програмах дошкільної освіти...	173
Щербакова Катерина (Маріуполь), Комісарик Марія (Чернівці). Вивчення якості математичного розвитку дітей старшого дошкільного віку.....	183

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

- Другов Міхаїл** (Слов'янськ, Донецька обл.). Технологія розвитку критичного мислення учнів на уроках англійської мови в Новій українській школі..... 193

СЕРЕДНЯ ОСВІТА

- Gromova Natalia** (Sumy). The ways of forming of social competence on the lessons of the Ukrainian language in modern educational area... 201
- Завражна Олена, Салтикова Алла, Балабан Ярослав** (Суми). Модель методики формування предметної компетентності учнів старшої школи при змішаному навчанні фізики..... 208
- Соловійова Наталія** (Кривий Ріг). Реалізація змістової лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» у підручнику з англійської мови для 8 класу..... 215
- Школа Олександр, Ашифіна Олена** (Бердянськ). Формування предметної компетентності учнів з фізики в умовах інтерактивного навчання..... 227

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

- Аверіна Катерина** (Мелітополь). Мотивація як педагогічний чинник розвитку соціальної активності майбутніх фахівців соціономічних професій в навчальній і позанавчальній діяльності..... 236
- Беньковська Наталя** (Одеса). Формування мотивації до вивчення іноземних мов здобувачами вищої освіти..... 248
- Білик Валентина** (Київ). Потреба в підвищенні кваліфікації науково-педагогічних працівників, що здійснюють природничо-наукову підготовку майбутніх психологів у закладах вищої освіти..... 256
- Бойко Юлія** (Умань). Вплив педагогічних умов на формування установок до здорового способу життя студентів закладів вищої освіти..... 266
- Голуб Олена, Лесик Анжеліка** (Бердянськ). Підготовка майбутніх учителів до формування сімейних цінностей в учнів початкової школи..... 279
- Конох Анатолій, Багорка Анна, Напалкова Тетяна** (Запоріжжя). Використання дистанційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту..... 289
- Крапчатова Ярослава, Назаренко Наталія** (Київ). Самоконтроль рівня сформованості англійської компетентності в аудіюванні як рефлексія майбутніх перекладачів..... 301
- Кременчук Анна** (м.Рубіжне, Луганська обл.). Стан дослідженості проблем формування полікультурної компетентності іноземних студентів-медиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін..... 310
- Ніколащенко Юлія** (Миколаїв). Аудіювання як основний компонент у процесі підготовки майбутніх перекладачів..... 322
- Рускуліс Лілія** (Миколаїв). Теоретичні засади формування фонетичної субкомпетентності майбутніх учителів української мови на заняттях із лінгвістичних дисциплін..... 331

Савінова Наталія, Берегова Марія (Миколаїв). Дослідження ефективності підготовки майбутніх учителів-логопедів до роботи в умовах розвивального активно-ігрового середовища.....	339
Сєчка Світлана (Слов'янськ, Донецька обл.). Підготовка майбутніх учителів англійської мови: професійна соціалізація та входження в професію.....	350
Сухопара Ірина (Київ). Критерії та рівні сформованості емоційної компетентності майбутніх учителів початкової школи.....	357
Танасійчук Юлія (Умань). Обґрунтування діяльнісно-рефлексивного критерію готовності майбутнього вчителя фізичної культури до здійснення здоров'язбережувальної діяльності.....	367
Тарасова Вікторія (Мелітополь). Професійна компетентність фахівця, як фактор розвитку суспільства.....	380
Твеліна Аліса (Миколаїв). Умови та можливості викладання фітнесу студентам будь-яких спеціальностей у період втілення програм позааудиторного виховання фізичної культури	390
Тимощук Наталія (Вінниця). Електронні підручники на заняттях з іноземної мови як засіб підвищення мотивації студентів.....	397
Упатова Ірина (Харків). Інтерактивні методи навчання майбутніх учителів біології	409

CONTENTS

GENERAL PEDAGOGICS AND HISTORY OF PEDAGOGICS

Ashytok Nadiya (Drohobych). Formation of an inclusive pedagogical process from the position of the systematic approach.....	11
Vaseiko Yuliia (Lutsk), Yaroshchuk Liliya (Berdiansk). Cultural and educational activity of M. O. Korf in the light of development of monitoring of education quality	21
Verhun Ihor (Kropyvnytskyi). Organization of laboratory works in physics in an open bilingwall-oriented environment.....	30
Golovchenko Gleb (Mykolaiv). Development of media competence at work in the USA and Canada	39
Drobin Andrii (Kropyvnytskyi). Educational environment of «Natural Sciences»: theoretical aspect.....	50
Sławomir Śliwa (Opole, Poland). Prophylactic competences of teachers-tutors	60
Kozelets Tatiana (Zaporizhzhia). The role of paper plastic art in modern design.....	70
Kravchenko Hanna, Lang Jin (Kharkiv). Organizational culture in administrative management of China.....	78
Litvin Andrey (Pereiaslav). Self-development of the personality as a scientific problem of our time.....	87
Semenets Sergiy (Zhytomyr). Accompanying triangle of Mathematical competence.....	96
Chyrva Andriy (Sumy). Divergence between rhetoric and reality of internationalization in higher education of Canada	106
Shkura Iryna (Dnipro), Shulyk Yuliia (Ostroh). Foreign experience of implementation of interdisciplinary educational programs and possibility of its application in Ukraine.....	114

PRESCHOOL EDUCATION

Bochkov Pavel (Kyiv). Boris Bazzani's postural gymnastics in the context of correction the equilibrium function at preschoolers.....	128
Volik Natalia (Melitopol). Practical aspects of diagnostics the preschool age children's emotional intelligence	138
Efimenko Mykola (Berdiansk), Litviakov Mykhailo (Odessa). Anti-gravity properties of the waterenviroment and their use for hydrocorrection of childrenmotor disorders.....	149
Yefymenko Mykola (Berdiansk), Biesieda Volodymyr (Kiev). Principles of correction of posture disorders at young children with psychomotor developmental delay.....	159
Ivanchuk Sabina (Slaviansk, Donetsk region). The problem of education of environmentally purpose behavior in current preschool education programs.....	173
Shcherbakova Kateryna (Mariupol), Komisaryk Mariya (Chernivtsi). The study of the quality of mathematical development of older preschool children	183

PRIMARY EDUCATION

- Druhov Mikhail** (Sloviansk, Donetsk region). Technology of developing students' critical thinking at English lessons in New Ukrainian school..... 193

SECONDARY EDUCATION

- Gromova Natalia** (Sumy). The ways of forming of social competence on Ukrainian language lessons in modern educational area..... 201
- Zavrazhna Olena, Saltykova Alla, Balaban Yaroslav** (Sumy). Model of the method of formation the subject competence of high school students in blended physics teaching 208
- Soloviova Natalia** (Kryvyi Rih). Implementation of the content line "Environmental safety and sustainable development" in the English textbook for the 8 th form..... 215
- Shkola Olexandr, Ashifina Elena** (Berdiansk). Formation of physics students' subject competence in conditions of interactive learning..... 227

PROFESSIONAL EDUCATION

- Averina Kateryna** (Melitopol). Motivation as a pedagogical factor in the development of future sociology specialists' social activity in education and extracurricular activities..... 236
- Benkovska Natalya** (Odesa). Formation of motivation for learning of foreign languages by higher education applicants..... 248
- Bilyk Valentyna** (Kyiv). Need in improvement of qualification of scientific and pedagogical employees who train future psychologists in higher education institutions..... 256
- Boyko Julia** (Uman). Impact of pedagogical conditions on the university students' health – enhancing habits..... 266
- Golub Olena, Lesyk Angelika** (Berdiansk). Preparation of future teachers to the formation of family values of the elementary school children..... 279
- Konokh Anatolii, Bahorka Anna, Napalkova Tetiana** (Zaporizhzhia). The use of distance technologies in future specialists' of physical culture and sports training..... 289
- Krapchatova Yaroslava, Nazarenko Nataliia** (Kyiv). Self-assessment of English listening competence as future interpreters' reflection..... 301
- Kremenchuk Anna** (Rubizhne, Lugansk region). The state of research the problems of forming of multicultural competence among foreign medical students in the process of learning humanitarian disciplines..... 310
- Nikolashchenko Yuliya** (Mykolayiv). Listening as a key component in learning process of interpreters..... 322
- Ruskulis Liliia** (Mykolaiv). Theoretical principles of the phonetic subcompetence formation of future Ukrainian language teachers at linguistic disciplines lessons..... 331
- Savinova Nataliya, Berehova Mariya** (Mykolaiv). Ways of preparing future speech therapists to work in the conditions of a developing active-game environment..... 339

Sechka Svitlana (Sloviansk, Donetsk region). The training of future English teachers: professional socialization and the entrance to profession.....	350
Sukhopara Iryna (Kyiv). Criteria and levels of emotional competence of prospective elementary school teachers.....	357
Tanasiichuk Iuliia (Uman). Substantiation of activity-reflexive criterion of readiness of future physical culture teachers for implementation of health-preserving activity	367
Tarasova Viktoria (Melitopol). Professional competence of the specialist, as a factor of society's development.....	380
Tvelina Alisa (Mykolaiv). Terms and possibilities of fitness teaching by students of different specialties in the period of implementation of extracurricular physical education programs	390
Tymoshchuk Nataliia (Vinnytsia). Electronic textbooks in foreign language classes as a means of increasing student motivation.....	397
Upatova Iryna (Kharkiv). Interactive teaching methods for future biology teachers.....	409

УДК 378:811.11

DOI 10.31494/2412-9208-2020-1-2-397-408

ELECTRONIC TEXTBOOKS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES AS A MEANS OF INCREASING STUDENT MOTIVATION

ЕЛЕКТРОННІ ПІДРУЧНИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Nataliia TYMOSHCHUK,

Наталія ТИМОЩУК,

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor

кандидат філологічних наук,
доцент

redish_fox15@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-5638-5825>

Vinnitsia Institute of Trade and
Economics of KNUTE

Вінницький торговельно-
економічний інститут

✉ street Soborna, 87

✉ вул. Соборна, 87, м. Вінниця,

Vinnitsia, Vinnitsia region, 21050

Вінницька обл., 21050

Original manuscript received: July 12, 2020

Revised manuscript accepted: August 19, 2020

ABSTRACT

The effective teaching of foreign languages has always been at the forefront of the problems of modern linguistics. The article researches the problem of increasing the motivation of non-linguistic higher education institutions students to study a foreign (English) professional language by using electronic textbooks in the classroom. The formation of motives for learning a foreign language is a necessary step in the work of a non-linguistic higher education institution teacher. The author considers the motivation of students of higher education institutions as a necessary component of the educational process. According to the author, the application of electronic textbooks in teaching English process is one of such methods that best diversifies the learning process. In this article, we have analyzed how an electronic textbook can affect the attitude of students of a higher education institution towards a foreign (English) language and their level of motivation. That's why, 95 first-year students (3 groups) of Vinnitsia National Agrarian University were offered two questionnaires in a foreign (English) language to determine the motivation for studying the professional English and their attitude to the application of electronic textbooks in the educational process to increase motivation. The research results showed that its implementation in the educational process was successful in increasing the level of motivation of students to study the discipline, because most students found a positive attitude towards using the proposed electronic resource in language learning. We believe that the application of an electronic textbook in a professional foreign (English) language is effective if it is systematically applied during the school year, because the form of organization of the educational process under consideration significantly increased students' motivation to study a foreign (English) professional language. However, university professors must apply different approaches and strategies to create a supportive learning environment where students feel interested, confident in achieving their learning goals.

Key words: foreign language, motivation, electronic textbook, university students.

Вступ. У контексті сучасних освітніх реформ значна увага приділяється не лише професійній підготовці майбутнього фахівця, а й формуванню особистості, здатної адаптуватися до сучасних умов розвитку українського суспільства, яке зараз почало усвідомлювати превалюючу роль мовної освіти. Принагідно зазначимо, рівень володіння іноземною мовою професійного спрямування переважною більшістю випускників немовних закладів вищої освіти залишається невисоким. Причин формування вищезазначеної тенденції чимало, але головним фактором, на нашу думку, є мотивація, що впливає на вивчення іноземних мов, оскільки вона опосередковує ставлення до цільової мови та результатів у процесі її вивчення. Таким чином виникає гостра необхідність в удосконаленні методів, засобів і технологій навчання іноземної мови професійного спрямування з метою підвищення мотивації студентів немовних закладів вищої освіти до її вивчення.

Водночас науковці зазначають, що значна кількість наукових публікацій, присвячених проблемі використання інформаційних і комунікаційних технологій у процесі викладання іноземної мови в закладах вищої освіти підтверджує факт інформатизації лінгводидактики, а стрімкий розвиток інформаційних технологій сприяє їх інноваційному використанню у вищій освіті (Горбатюк, Кравченко, Алексеева, Розумна, 2019: 151). Їх упровадження нерозривно пов'язане із застосуванням інформаційно-пошукових та інформаційно-довідкових систем Інтернету та локальних освітніх мереж, електронних бібліотек, мультимедійних засобів та електронних підручників. Електронні підручники (ЕП) стрімко зайняли свою нішу серед дидактичних матеріалів, які привертають увагу студентів, тим самим впливаючи на їх мотивацію та підвищуючи здібності до іноземних мов. Однак сучасній лінгводидактиці бракує емпіричних доказів, що підтверджують обґрунтованість підвищення рівня мотивації студентів у вивченні іноземної (англійської) мови з використанням ЕП як засобів навчання в освітній процес для розвитку й набуття іншомовної комунікативної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує наявність у науково-педагогічній літературі досліджень проблеми використання новітніх комп'ютерних засобів у навчанні іноземної мови професійного спрямування. І. Булах, І. Дичківська, І. Городянський, Е. Полат досліджували застосування комп'ютерних технологій навчання; О. Кашина, О. Помету аналізували сучасні навчальні комп'ютерні програми; інноваційні технології навчання стали об'єктом наукових розвідок А. Нісімчука, О. Пехоти, О. Плугатарьової, І. Серповської; О. Андрущенко, І. Башмакова, О. Плотнікова, О. Черемська вивчали інноваційні підходи до навчання іноземної мови професійного спрямування. Певні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи досліджували А. Апухтін, І. Андріанова, С. Байлик, А. Байназаров, А. Богданова, М. Воробйова, П. Гудзь, О. Дудіна, Л. Лук'янова, О. Любіцева, К. Annaud, D. Baker, A. Freedman, J. Kwon та ін. дослідники. Проблемам підвищення мотивації навчальної

діяльності студентів присвячені роботи багатьох науковців: О. Гринчишина, І. Зимньої, Г. Китайгородської, І. Красноголової, О. Малінки, О. Яцишина, Л. Довгань, О. Осаульчик, Н. Замкової, Р. Кравця, О. Матієнко.

Водночас аналіз психологічної та педагогічної літератури свідчить про те, що, незважаючи на вагомий результат досліджень і чисельні наукові розвідки, особливості підвищення рівня мотивації студентів у вивченні іноземної (англійської) мови студентами з готельно-ресторанної справи з використанням ЕП розглянуто вченими недостатньо.

Мета статті. Цією публікацією ми маємо на меті дослідити проблему підвищення мотивації майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи до вивчення іноземної (англійської) мови професійного спрямування шляхом використання електронного підручника.

Методи та методики дослідження. У нашому дослідженні використано метод аналізу й узагальнення філософської, педагогічної й психологічної літератури з метою уточнення поняття дослідження; систематизація й узагальнення рекомендацій щодо формування позитивної мотивації за допомогою інформаційно-комп'ютерних засобів у студентів нелінгвістичних закладів вищої освіти. Для вивчення й узагальнення ефективності використання електронних підручників підвищення мотивації майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи до вивчення іноземної (англійської) мови професійного спрямування нами було використано метод анкетування.

У дослідженні брали участь 95 студентів-першокурсників (3 групи), яке проводилось протягом першого семестру 2019-2020 навчального року у Вінницькому національному аграрному університеті. Учасникам було запропоновано два опитувальника іноземною (англійською) мовою для визначення мотивації вивчення дисципліни та їх ставлення до використання електронних підручників у навчальному процесі для підвищення мотивації.

Результати та дискусії. У сучасній педагогіці мотивація вважається найбільш вагомою константою успішності навчання. Вона є своєрідним пусковим механізмом будь-якої діяльності. Український педагогічний словник містить таку дефініцію аналізованого терміну: мотивація – це система мотивів або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки (Гончаренко, 1997: 217). На слушну думку Рідель Т. М., під мотивацією до вивчення іноземної мови слід розуміти організацію такої навчальної діяльності, яка спрямована на більш ґрунтовне вивчення мови, її вдосконалення й прагнення розвивати потреби пізнання іноземної мови (Рідель, 2017: 449]. Р. А. Готліб зазначає, що мотивація – це така рушійна сила, яка спонукає людину до успішного засвоєння іноземної мови (Готліб, 2009: с. 122].

Нам найбільше імponує визначення О. Малінки, під мотивацією до вивчення іноземної мови вона розуміє систему спонукань, що спрямовують навчальну діяльність на більш глибоке вивчення цієї

дисципліни, на вдосконалення умінь та навичок, необхідних для ефективного засвоєння мовного матеріалу та адекватного їх використання у процесі іншомовної комунікації (Малінка, 2009: 115). Сучасна лінгводидактика пропонує чимало сучасних підходів до проблеми мотивації, але всі їх автори одностайні в тому, що мотив повинен бути присутнім як на початку заняття, так і на кожному окремо взятому його етапі.

Анкетування, проведене в групах студентів першого курсу Вінницького національного аграрного університету, дало змогу виявити основні мотиви вивчення іноземної мови (табл. 1).

Отримані результати вказують на те, що переважна більшість учасників опитування (55 %) вважають, що англійська допоможе їм у їхній кар'єрі. "English will broaden my future options" ("Англійська розширить мої майбутні можливості") є найбільш вагомим мотиваційним чинником для 75 % студентів. Комунікаційний складник як важливий мотиваційний фактор вивчення іноземних мов є домінуючим для 50 %, адже сучасний студент прагне мовленнєвої спрямованості навчального процесу. У цьому дослідженні приблизно половина учасників (49 %) прагнуть професійно володіти іноземною (англійською) мовою. Водночас 43 % респондентів переконані, що іноземна мова сприяє їх особистісному розвитку. Окрім того, 40 % студентів вивчають іноземну мову, бо вона їм подобається, і лише 20% вважають вивчення англійської мови легким завданням. Аналізуючи зовнішню мотивацію, принагідно зазначимо, що 37 % учасників пов'язують знання англійської мови з особистим престижем, а 54 % вважають її запорукою успіху. На думку респондентів, на занятті з іноземної мови методика викладання (77 %) є більш важливим складником ніж особистість викладача (66 %), а група має незначний вплив на студентів (37 %).

Таблиця 1

Мотивація студентів до вивчення англійської мови до використання ЕП

Твердження Statement	Відповіді респондентів				
	Strongly agree	Agree	Neutral	Disagree	Strongly disagree
1. English will be helpful for my career.	19 %	46 %	18 %	13 %	4 %
2. English will broaden my future options.	27 %	48 %	5 %	10 %	10 %
3. I learn English for practical purposes.	15 %	29 %	13 %	24 %	19 %
4. English helps me meet foreigners.	11 %	16 %	32 %	23 %	18 %
5. English helps me learn about other cultures, values and thoughts.	8 %	32 %	46 %	10 %	4 %
6. English helps me in my travel overseas.	15 %	36 %	29 %	16 %	4 %
7. I learn English to know more	13 %	27 %	46 %	11 %	3 %

about the world.					
8. I learn English to communicate with others.	16 %	32 %	21 %	18 %	13 %
9. When I speak English, I don't mind making mistakes.	13 %	36 %	29 %	16 %	6 %
10. When someone speaks to me in English, I tend to be nervous.	18 %	46 %	24 %	8 %	4 %
11. Knowing English helps me become a better person.	11 %	32 %	23 %	16 %	18 %
12. I study English because I like it.	8 %	32 %	10 %	46 %	4 %
13. Learning English is easy.	6 %	13 %	29 %	36 %	16 %
14. English is essential for personal development.	19 %	18 %	46 %	13 %	4 %
15. Others will have a better opinion of me if I speak English.	14 %	23 %	33 %	16 %	14 %
16. Knowing English gives me a feeling of success.	18 %	36 %	21 %	15 %	10 %
17. In an English class, the teacher personality is important.	20 %	46 %	21 %	10 %	3 %
18. In an English class, the teacher's method is important.	29 %	48 %	18 %	4 %	1 %
19. In an English class, the group is important.	19 %	18 %	36 %	13 %	14 %
20. My family/friends encourage me to learn English.	11 %	23 %	32 %	16 %	18 %
21. Outside the class, I watch films, listen to songs or read in English.	4 %	18 %	48 %	16 %	14 %
22. Outside the class, I use English.	3 %	16 %	46 %	24 %	11 %
23. I am motivated to learn English.	16 %	32 %	21 %	18 %	13 %
24. I wish my English class would be different.	32 %	48 %	13 %	4 %	3 %
25. Learning English with the help of ICT is much more effective than traditional learning.	23 %	46 %	16 %	11 %	4 %
26. I learn English just to pass the exams.	11 %	6 %	18 %	32 %	33 %

Водночас з таблиці 1 видно, що роль вчителя та групи переважає над членами сім'ї та друзями (34 %). Велика кількість студентів (80 %) прагнуть, щоб їхні заняття з іноземної (англійської) мови були різноманітними, а 69 % респондентів переконані, що використання інформаційно-комп'ютерних технологій є значно ефективнішим за традиційні форми та методи навчання. Слід зазначити, що успішне складання іспиту з дисципліни є важливим мотивом вивчення іноземної мови лише для 17 % студентів.

Ми проводили навчальні заняття з іноземної (англійської) мови професійного спрямування для студентів спеціальності “Готельно-ресторанна справа” з використанням електронного підручника, щоб підвищити мотивацію студентів до вивчення дисципліни, вдосконаливши та урізноманітнивши методику її викладання.

Використання електронних підручників є однією з основних форм організації роботи студентів. Їх функціональність з іноземної мови не обмежується поданням студенту на екрані монітору навчального матеріалу, як правило, вони містять не лише теоретичний матеріал, а й різноманітні практичні завдання; мають словники, довідники та глосарій; характеризуються великою графічною наочністю, зручним інтерфейсом для користувача, їх невід’ємною складовою є контрольний блок (завдання для самоперевірки та підсумкові завдання з кожної теми) (Тимошук, Дакалюк, Гарник, 2010: 194).

Превалюючи, на думку Хоменка Л. О. та Балалаєвої О. Ю., критерії якості електронного підручника або навчального посібника такі: висока якість змістовної частини; наявність визначеної концепції у використанні представлених продуктів і забезпечення їх достатньою кількістю методичних рекомендацій; наявність таких істотних властивостей, що можуть бути реалізовані винятково електронними засобами. Електронний підручник, в якому текстову та графічну інформацію вдало поєднано з аудіо- та відеофрагментами, дозволяє індивідуалізувати навчання. ЕП, на відміну від звичайного (друкованого) підручника, наділений інтерактивними можливостями: надання необхідної інформації студентам за запитом і контроль та оцінювання знань, умінь і навичок. Ще однією перевагою ЕП є його гнучкість: він легко змінюється, його просто доповнювати та розповсюджувати (Хоменко, Балалаєва, 2005). Комплекс вправ запропонованого автором електронного видання “English for Hotel and Restaurant Business” (рис. 1) представляє собою, перш за все, серію завдань, спрямованих на вдосконалення засвоєння звукового, графічного й семантичного компонентів англійських лексичних одиниць, необхідних для професійної підготовки майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи.

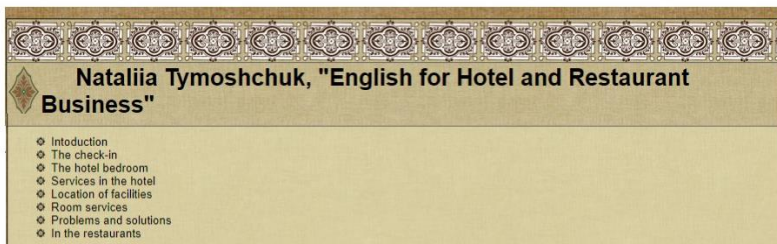

Рис. 1. Інтерфейс електронного видання “English for Hotel and Restaurant Business”

З метою забезпечення позитивної мотивації студентів до навчальної діяльності у процесі вивчення іноземної (англійської мови) професійного спрямування автором було введено до змісту ЕП низку ігрових вправ на кшталт Hangman, Horse Race, Pairing game, Crossword, Group Puzzle, Multiple Choice Quiz, Matching Tasks, Simple Order, Free Text Input, Cloze Test, Audio / Video with Notices тощо. Такі компоненти слугували зростанню зацікавленості студентів до вивчення дисципліни, підвищили рівень мотивації до навчання та їх результативність.

Розглянемо декілька типів вправ більш детально.

Matching Tasks (рис. 2). Такі завдання номінують вправами на відповідність, адже вони дають змогу співставити два об'єкти, які відповідають одне одному – це може бути поєднання текстів, зображень, аудіо- та відеороликів; можна також додати зайві елементи. Утворені пари автоматично зникають. Приклади завдань до даної вправи: Match terms with their definitions; Match the synonyms; Match the antonyms; Match the video and its description тощо.

Free Text Input (рис. 3). Текстова відповідь пишеться до зображення, аудіо, відео або текстового фрагменту. Наприклад: Listen to the words or word combinations and write them; Read the definitions and write the terms; Listen to the questions and answer them; Read the sentence / statement / texts and complete them; Name the picture / sign.

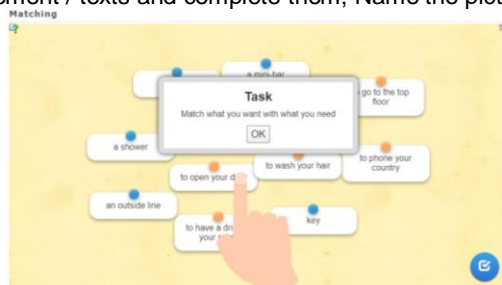

Рис. 2. Приклад інтерактивної вправи “Matching”

Рис. 3. Приклад інтерактивної вправи “Free Text Input”

Group Puzzle (рис. 4). Такий формат дозволяє на тлі вправи розмістити зображення або відео, яке слід відкрити, виконавши завдання; інтерфейс підтримує до шести груп термінів. Викладач номінує кожну групу або обирає відповідне зображення. Згодом групи мимовільним шляхом утворюють головоломку. Кожна група має нескінчену кількість елементів; ігрові картки, які відображають ці складники є різного розміру. Зворотній зв'язок з'являється, коли правильне рішення буде знайдене.

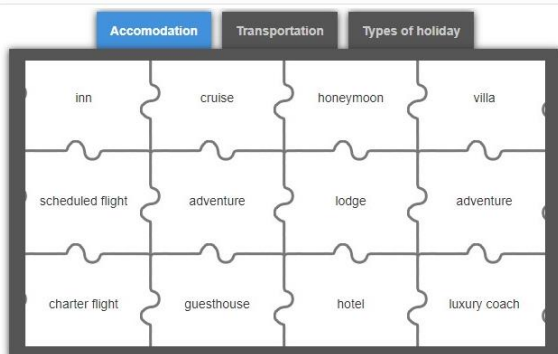

Рис. 4. Приклад інтерактивної вправи “Group Puzzle”

Cloze test (рис. 5). Аналізований тип завдання дає змогу студентові або обирати слова зі списку, або вписувати їх. Наприклад: choose the appropriate words; choose the appropriate word combinations; complete the text with sentences; read the text and answer the following questions; check whether the statement is true or false; label the pictures; complete the chart; choose the appropriate title.

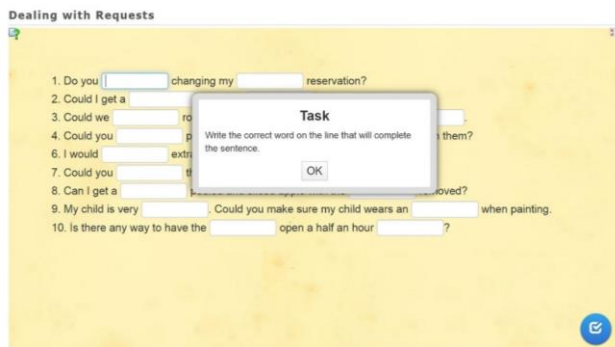

Рис. 5. Приклад інтерактивної вправи “Close test”

Hangman (рис. 6). Запропоноване завдання є інтерактивним різновидом популярної гри Hangman, яку часто використовують педагоги на своїх заняттях з іноземної мови. Інтерфейс програми доповнено зображенням квітки. Якщо студент обирає неправильну літеру, то у квітку відпадає пелюсток. Для створення цієї вправи викладачеві потрібно зазначити пошукові слова та підказки до них, які можуть бути текстового, графічного, аудіо або відео формату. Наприклад: write the word according to its definition; write the synonym of the word; write the antonym of the word; complete the text with correct word or word combination; choose the odd word; guess the missing letters in the following sentence; guess the missing letters in the following words.

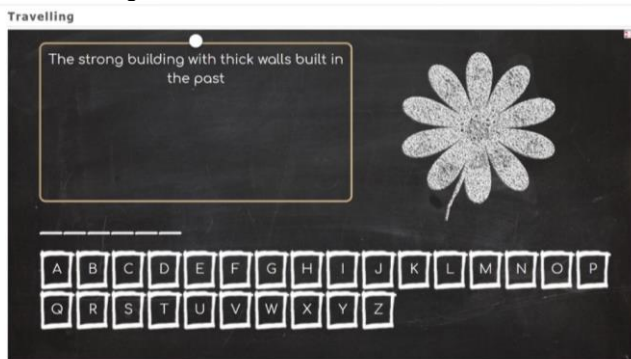

Рис. 6. Приклад інтерактивної вправи “Hangman”

Наприкінці семестру нами було проведено ще одне анкетування серед студентів, щоб з'ясувати їх ставлення до використання ЕП у навчанні іноземної (англійської) мови професійного спрямування та зміни мотивації. Результати анкети представлено в таблиці 2.

Результати опитування, представлені у таблиці 2, показали, що використання електронного підручника з іноземної (англійської) мови професійного спрямування на навчальних заняттях значно підвищило мотивацію студентів до вивчення дисципліни. 11 % студентів однозначно погодились, а 48 % студентів погодились, що використання електронних підручників корисне та необхідне і викладачеві, і студенту; 18 % та 48 % студентів відповідно вважали, що їх використання більш мотивуюче середовище навчання. Однак 23 % (4 % + 19 %) вважають використання ІКТ марною тратою часу. 14 % та 13 % студентів, відповідно, вважали, що вивчення англійської мови не повинно містити жодних розважальних складників. Слід зауважити, що відсоток студентів, які відчували позитивний ефект від використання ЕП на навчальних заняттях, був досить високим.

Таблиця 2

Ставлення студентів до використання ЕП на заняттях з іноземної мови

Твердження Statement	Відповіді респондентів				
	Strongly agree	Agree	Neutral	Disagree	Strongly disagree
1. Learning English is interesting.	18 %	32 %	24 %	16 %	10 %
2. Using E-textbooks in learning English is interesting.	19 %	46 %	16 %	15 %	4 %
3. It is beneficial using E-textbooks to learn English.	16 %	40 %	24 %	10 %	10 %
4. I think using E-textbooks is useful for both students and teachers.	11 %	48 %	21 %	16 %	4 %
5. I think learning English should not have fun as a necessary requirement.	14 %	13 %	18 %	32 %	23 %
6. I believe that ICT based learning in higher education should be an important teaching tool.	21 %	40 %	15 %	14 %	10 %
7. I consider using ICT is a waste of time.	4 %	19 %	23 %	46 %	8 %
8. I believe that using E-textbooks creates a more motivating learning environment.	18 %	48 %	18 %	13 %	3 %
9. I found it to be engaging to learn English using E-textbooks.	24 %	36 %	16 %	14 %	10 %
10. Using E-textbooks have improved my language skills.	13 %	37 %	16 %	24 %	10 %
11. I feel I learned more vocabulary and improved my memory during the training sessions	16 %	46 %	21 %	13 %	4 %
12. I was more active and engaged in the activity during the training sessions	16 %	36 %	19 %	15 %	14 %
13. I feel I started speaking more English at the training sessions	19 %	36 %	14 %	15 %	16 %
14. I like learning English	18 %	40 %	15 %	14 %	3 %

Принадно зазначимо, що значна кількість студентів зазначили про позитивні зміни щодо їхніх знань, умінь та навичок з дисципліни. Зокрема, 62 % реципієнтів зазначили про поліпшення їх словникового запасу та пам'яті; на думку 52 % студентів, вони були більш активними на заняттях з іноземної (англійської) мови професійного спрямування; 55 % першокурсників переконані, що почали більше розмовляти англійською мовою. 58 % (18%+40 %) здобувачів вищої освіти переконані, що їм подобається вивчати іноземну мову, водночас незначна частина реципієнтів 17%(14%+3 %) не погоджується з цим твердженням, а 15 % ще не визначилися.

Висновки. Ефективне викладання іноземних мов студентам завжди посідало чільне місце серед проблем сучасної лінгводидактики. Формування мотивів вивчення іноземної мови є обов'язковим етапом роботи викладача немовного закладу вищої освіти. Отримані результати дослідження показали, що використання на навчальних заняттях ЕП було успішним щодо підвищення мотивації студентів. Той факт, що переважна більшість студентів мали позитивне ставлення до вивчення мови говорить про те, що електронні підручники можуть систематично використовуватися протягом навчального року.

Слід зазначити, що незначна кількість студентів переконана, що використання електронних підручників є марною тратою часу. На нашу думку, це означає, що важливою частиною ролі викладача є апробування різних підходів і стратегій створення сприятливого навчального середовища.

Наша публікація не вичерпує багатогранності досліджуваної проблеми, тому подальші наукові пошуки вважаємо перспективними, маючи на меті ґрунтовно проаналізувати особливості використання електронних підручників у навчанні студентів нефілологічних закладів вищої освіти.

Література

Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – Київ, Україна: Либідь, 1997. – 373 с.

Горбатюк Л. В. Мобільні додатки як засоби формування іншомовної лексичної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей / Л. В. Горбатюк, Н. В. Кравченко, Г. М. Алексеева, Т.С. Розумна // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2019. – № 6. – С. 150-164.

Готлиб Р. А. Социальная востребованность // Р. А. Готлиб / Знание иностранного языка. Социологические исследования. – 2009. – № 2. – С. 122-127.

Малінка О.О. Особливості формування мотивації до вивчення іноземних мов студентами нелінгвістичних освітніх закладів / О.О. Малінка // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. – 2009. – Вип. 26. – С. 115-118.

Рідель Т. М. Шляхи підвищення мотивації при вивченні англійської мови студентами СНАУ / Т.М. Рідель // Молодий вчений. – 2017. – № 12. – С. 448–453.

Тимошук Н.М. Інформаційні технології у навчанні іноземній мові студентів-аграріїв // Н. М. Тимошук, О. О. Дакалюк, А. А. Гарник // Вісник Національного технічного університету України „Київський політехнічний інститут”. – 2010. – № 1. – С. 192-195.

Хоменко Л. О. Досвід розробки методів дистанційного навчання іноземних мов у НАУ / Л. О. Хоменко, О. Ю. Балалаєва // Наукові доповіді НАУ. – 2005. – № 1. – С. 258-270.

References

Honcharenko S. U. *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary] / S.U. Honcharenko. – Kyiv, Ukraine: Lybid, 1997. – 373 p. [in Ukrainian].

Horbatiuk L. V. *Mobilni dodatky yak zasoby formuvannia inshomovnoi leksychnoi kompetentnosti studentiv nefilolohichnykh spetsialnostei* [Mobile applications as a means of forming foreign-language lexical competence of students of non-philological specialties] / L. V. Horbatiuk, N. V. Kravchenko, H. M. Aliksieieva, T.S. Rozumna // Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia. – 2019. – No. 6. – P. 150-164 [in Ukrainian].

Gotlib R. A. *Sotsialnaya vostrebovannost* [Social demand] // R. A. Gotlib / Znanie inostrannogo yazyka. Sotsiologicheskie issledovaniya. – 2009. – No. 2. – P. 122-127 [in Russian].

Malinka O.O. *Osoblyvosti formuvannia motyvatsii do vyvchennia inozemnykh mov studentamy nelinehivistychnykh osvitnikh zakladiv* [Features of the formation of the motivation to study foreign languages by students of non-linguistic educational institutions] / O.O. Malinka // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seria: Pedahohika i psykholohiia. – 2009. – Vol. 26. – P. 115-118 [in Ukrainian].

Ridel T. M. *Shliakhy pidvyshchennia motyvatsii pry vyvchenni anhliskoi movy studentamy SNAU* [Ways to improve students' motivation while mastering the English language at SNAU] / T.M. Ridel // *Molodyi vchenyi*. – 2017. – No. 12. – P. 448–453 [in Ukrainian].

Tymoshchuk N.M. *Informatsiini tekhnolohii u navchanni inozemni movi studentiv-ahraryiv* [Information technology in the teaching foreign language to agrarian students] // N. M. Tymoshchuk, O. O. Dakaliuk, A. A. Harnyk // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy „Kyivskiy politekhnichnyi instytut”*. – 2010. – No. 1. – P. 192-195 [in Ukrainian].

Khomenko L. O. *Dosvid rozrobky metodiv dystantsiinoho navchannia inozemnykh mov u NAU* [Experience in developing methods of distance learning of foreign languages at NAU] / L. O. Khomenko, O. Yu. Balalaieva // *Naukovi dopovidi NAU*. – 2005. – No. 1. – P. 258-270 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Ефективне викладання іноземних мов студентам завжди посідало чільне місце серед проблем сучасної лінгводидактики. Формування мотивації вивчення іноземної мови є обов'язковим етапом роботи викладача немовного закладу вищої освіти. У статті досліджено проблему підвищення мотивації студентів немовних закладів вищої освіти до вивчення іноземної (англійської) мови професійного спрямування шляхом використання електронних підручників на заняттях. Автором розглянуто мотивацію студентів закладу вищої освіти як необхідну складову навчального процесу. На думку автора, використання електронних підручників у процесі навчання англійської мови є одним з таких методів, що якнайкраще урізноманітнюють процес навчання. У цій статті ми проаналізували, як електронний підручник може вплинути на ставлення студентів закладу вищої освіти до іноземної (англійської) мови та рівень їхньої мотивації. З цією метою 95 студентам-першокурсникам (3 групи) Вінницького національного аграрного університету було запропоновано два опитувальника іноземною (англійською) мовою для визначення мотивації вивчення дисципліни та їх ставлення до використання електронних підручників у навчальному процесі для підвищення мотивації. Результати досліджень довели, що його впровадження у навчальний процес було успішним щодо підвищення рівня мотивації студентів до вивчення дисципліни, адже більшість студентів виявили позитивне ставлення до використання запропонованого електронного ресурсу у вивченні мови. Ми вважаємо, що використання електронного підручника з іноземної (англійської) мови професійного спрямування є ефективним за умов його систематичного застосування протягом навчального року, адже аналізована форма організації навчального процесу значно підвищила мотивацію студентів до вивчення іноземної (англійської) мови професійного спрямування. На нашу думку, викладачі університетів повинні застосовувати різні підходи та стратегії для створення сприятливого навчального середовища, де студенти почувалися б зацікавленими, впевненими в досягненні своїх навчальних цілей.

Ключові слова: іноземна мова, мотивація, електронний підручник, студенти університету.

Наукове видання

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
БЕРДЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія: Педагогічні науки

ВИПУСК 2

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB № 20510-10310P від 24.12.2013 року

Головний редактор

Богданов Ігор Тимофійович – доктор педагогічних наук,
професор, ректор Бердянського державного педагогічного університету

Відповідальний редактор

Попова Ольга Іванівна – кандидат педагогічних наук,
доцент Бердянського державного педагогічного університету

Технічний редактор та комп'ютерна верстка
Анжеліка Шульженко

Надруковано з оригінал-макету, наданого авторами

Підписано до друку 01.09.2020 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура "Arial". Друк – лазерний.
Ум.-друк. арк. 19,7. Обл.-вид. арк. 19,9.
Наклад 300 прим. Вид. № 158.

Адреса редакції:

71100, м. Бердянськ, Запорізька обл., вул. Шмідта, 4

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК №2961 від 05.09.2007 р.

Scientific Edition

**SCIENTIFIC PAPERS OF BERDIANSK STATE
PEDAGOGICAL UNIVERSITY**

Series: Pedagogical sciences

ISSUE 1

Editor in Chief

Bogdanov Igor – doctor of pedagogical sciences, professor,
rector of Berdiansk State Pedagogical University

Editor

Popova Olga – Ph. D. (Pedagogics), Associate professor of Berdiansk
State Pedagogical University

Computer version

Anzhelika Shulzhenko

Signed to the print 01.09.2020 p.
Format 60x84/16. Offset paper.
Fonts "Arial". Printing – laser.
Conv. pr. sheet. 19,7
Number of copies 300.

Shmidt Str., 4, Berdiansk, Zaporozhye region, 71100

Certificate of state registration
DK №2961 of 05.09.2007